

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E - mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Керівникам департаментів
(управлінь) освіти і науки
обласних, Київської міської
державних адміністрацій,
керівникам закладів загальної
середньої освіти

Щодо організації форм здобуття загальної середньої освіти

Міністерство освіти і науки України надає роз'яснення та рекомендації закладам загальної середньої освіти (далі – заклади освіти) щодо організації різних форм здобуття освіти, у тому числі з урахуванням звернень органів управління у сфері освіти, педагогічних працівників, батьків або інших законних представників здобувачів освіти (далі – батьки), громадських організацій.

Цим листом Міністерство освіти і науки України привертає увагу до найбільш важливих питань з організації освітнього процесу за різними формами здобуття освіти, що мають значення для забезпечення інтересів учасників освітнього процесу. Водночас, організовуючи освітній процес, заклади освіти діють у межах своєї автономії (організаційної, фінансової та іншої), визначеної законодавством і установчими документами закладу освіти.

Відповідно до статті 9 Закону України «Про освіту» загальна середня освіта може бути організована за такими *формами*:

інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева);
індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж).

Зауважуємо, що «інклюзивна форма» здобуття освіти законодавством не передбачена. Для осіб з особливими освітніми потребами організовується інклюзивне навчання за денною або вечірньою формами здобуття освіти. Крім того, стан здоров'я може бути підставою для вибору здобувачами освіти (їх батьками) екстернату, педагогічного патронажу, дистанційної форми.

8198267181

Форми здобуття освіти організуються відповідно до таких *нормативно-правових актів*:

- 1) Закон України «Про освіту»;
- 2) Закон України «Про загальну середню освіту»;
- 3) Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 10 травня 2018 року № 347);
- 4) Порядок ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 року № 684;
- 5) Інструкція про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затверджена наказом Міністерства освіти України від 15 квітня 1993 року № 102 за погодженням з Мінпраці, ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Мінфіном, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 27 травня 1993 року за № 56 (далі – наказ № **102**);
- 6) наказ Міністерства освіти і науки України «Про оплату праці педагогічних працівників за проведення атестації у екстернів» від 19 березня 2001 року № 127, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 1 листопада 2001 року за № 924/6115 (далі – наказ № **127**);
- 7) Порядок поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2002 року № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 6 березня 2002 року за № 229/6517;
- 8) наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти», затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 05 травня 2008 року № 371 (далі – наказ № **371**);
- 9) Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13 квітня 2011 року № 329, зареєстровані у Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 року за № 566/19304 (далі – наказ № **329**);
- 10) Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25 квітня 2013 року № 466, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 року за № 703/23235 (далі – наказ № **466**);
- 11) наказ Міністерства освіти і науки України від 21 серпня 2013 року № 1222 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти» (далі – наказ № **1222**);
- 12) Порядок переведення учнів (вихованців) закладу загальної середньої освіти до наступного класу, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 14 липня 2015 року № 762 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 08 травня 2019 року № 621), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 30 липня 2015 року за № 924/27369 (далі – наказ № **762**);

13) Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2016 року № 8 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 липня 2019 року № 955), зареєстроване в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 року за № 184/28314 (далі – наказ № 8);

14) наказ Міністерства освіти і науки України від 21 березня 2018 року № 268 «Про затвердження типових освітніх програм та навчальних програм для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти» (далі – наказ № 268);

15) Порядок зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року № 367, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05 травня 2018 року за № 564/32016 (далі – наказ № 367);

16) наказ Міністерства освіти і науки України від 20 квітня 2018 року № 405 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня» (далі – наказ № 405);

17) наказ Міністерства освіти і науки України від 20 квітня 2018 року № 406 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (далі – наказ № 406);

18) наказ Міністерства освіти і науки України від 20 квітня 2018 року № 407 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня» (далі – наказ № 407);

19) наказ Міністерства освіти і науки України від 20 квітня 2018 року № 408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня» (далі – наказ № 408);

20) Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу у Новій українській школі, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 20 серпня 2018 року № 924 (далі – наказ № 924);

21) Наказ Міністерства освіти і науки України «Про деякі питання документів про загальну середню освіту» від 16 жовтня 2018 року № 1109, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 12 листопада 2018 року за № 1279/32731;

22) Положення про особливості організації форм здобуття загальної середньої освіти в закладах охорони здоров'я, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 13 листопада 2018 року № 1232/2067, зареєстроване у Міністерстві юстиції України 07 грудня 2018 року за № 1391/32843 (далі – наказ № 1232/2067);

23) Порядок проведення державної підсумкової атестації, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 07 грудня 2018 року № 1369, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 02 січня 2019 року за № 8/32979 (далі – наказ № 1369);

24) наказ Міністерства освіти і науки України від 27 грудня 2018 року № 1461 «Про затвердження типових освітніх програм для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти» (далі – наказ № 1461);

25) Положення про інституційну форму здобуття загальної середньої освіти, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 23 квітня 2019 року № 536, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 22 травня 2019 року за № 547/33518 (далі – наказ № 536) тощо.

Організація певних форм здобуття освіти для осіб з особливими освітніми потребами регулюється, крім наказів № 536 і № 8, окремими нормативно-правовими актами, щодо застосування яких Міністерством освіти і науки України окремо надано рекомендації та роз'яснення.

Привертаємо увагу до того, що *втратили чинність*:

1) Положення про вечірню (змінну) школу, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 04 липня 2005 року № 397, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 15 липня 2005 року за № 758/11038;

2) Положення про екстернат у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 13 березня 2017 року № 369, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 28 березня 2017 року за № 416/30284.

Наголошуємо, що особа може бути зарахована на певну форму здобуття освіти до тих суб'єктів освітньої діяльності, які діють відповідно Закону України «Про освіту», тобто провадять освітню діяльність на підставі ліцензії (частина друга статті 43 Закону України «Про освіту»).

Заклад освіти може організовувати здобуття освіти за будь-якими формами, визначеними законодавством, за наявності необхідних ресурсів (матеріально-технічного, кадрового, навчально-методичного, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо). Одним із способів залучення та використання додаткових ресурсів є організація мережевої форми здобуття освіти. Крім того, для організації будь-якої форми здобуття освіти можуть застосовуватися дистанційні технології відповідно до наказу № 466.

Інформація про форми здобуття освіти, що забезпечуються закладами освіти, обов'язково оприлюднюється на їх веб-сайтах, а за їх відсутності – на веб-сайтах засновників (пункт 3 розділу I наказу № 536, пункт 2 розділу I наказу № 8). Форми здобуття освіти, за якими заклад освіти організовує навчання, можуть визначатися у статуті закладу освіти або відповідне рішення приймається педагогічною радою закладу освіти і вводиться в дію наказом керівника закладу освіти.

Привертаємо увагу до того, що законодавство не вимагає попереднього визначення відповідними органами управління у сфері освіти конкретних закладів освіти, які організовують ту чи іншу форму здобуття освіти (крім випадку організації педагогічного патронажу для здобувачів освіти, які за станом здоров'я не можуть відвідувати заклад освіти і перебувають у закладі охорони здоров'я, – пункт 6 розділу IV наказу № 8). Дистанційна форма запроваджується за погодженням з органом управління у сфері освіти (пункти 2.2, 2.4 наказу № 466).

Заклади освіти не можуть безпідставно відмовляти здобувачам освіти в організації певної форми здобуття освіти. Заклади освіти сприяють реалізації

індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти, наданню освітніх послуг відповідно до їх потреб, розвитку різних форм здобуття освіти, визначених законодавством.

Відзначаємо, що окремі форми здобуття освіти мають особливості їх організації залежно від рівня освіти, віку та категорій здобувачів освіти.

Частина перша статті 9 Закону України «Про освіту» дозволяє поєднувати форми здобуття освіти. Така індивідуальна освітня траєкторія може бути реалізована через індивідуальний навчальний план. При складанні тексту заяви про поєднання форм здобуття освіти рекомендуємо орієнтуватися на форму заяви у додатку 3 до наказу № 8.

Слід зауважити, що норми наказу № 367 щодо зарахування до закладу освіти застосовуються не лише до денної форми здобуття освіти, а й до інших інституційних форм (вечірньої, заочної, дистанційної, мережевої) та індивідуальних форм (екстернату, сімейної (домашньої) і педагогічного патронажу) з урахуванням особливостей, визначених наказами № 536, № 8.

Будь-яка форма здобуття освіти, у тому числі сімейна (домашня), передбачає зарахування особи до закладу освіти. Це дає можливість особі набути права та обов'язки учня, отримати доступ до користування інфраструктурою закладу освіти, оформити учнівський квиток, розраховувати на дотримання під час навчання стандартів освіти і допомогу педпрацівників в засвоєнні освітньої програми, мати психологічний і соціально-педагогічний супровід, пройти оцінювання навчальних досягнень та/або державну підсумкову атестацію (далі – атестація), одержати документ про освіту. Це також дозволяє здійснювати облік здобувачів освіти (за певними формами здобуття освіти) та планувати бюджетні видатки на різні форми здобуття освіти.

Наголошуємо на тому, що заклад освіти вчиняє всі передбачені законодавством дії для забезпечення та захисту прав та інтересів здобувачів освіти незалежно від форми здобуття освіти, на яку вони зараховані (повідомлення до служби у справах дітей та органів Національної поліції про жорстоке поводження з дитиною або загрозу її життю чи здоров'ю, випадки булінгу тощо).

Особа, яка здобуває освіту за будь-якою формою, має право на користування бібліотекою, навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, оздоровчою інфраструктурою закладу освіти та послугами його структурних підрозділів у порядку, встановленому закладом освіти відповідно до спеціальних законів (частина перша статті 53 Закону України «Про освіту»). Держава гарантує безоплатне забезпечення підручниками (у тому числі електронними), посібниками всіх здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України (частина третя статті 4 Закону України «Про освіту»).

Зауважуємо, що *освітні програми*, які використовують заклади освіти, можуть бути:

1) типові (наразі чинними є типові освітні програми, затверджені наказами № 405, № 406, № 407, № 408, № 268, № 1461);

2) інші, але розроблені та затверджені відповідно до законодавства. Такі освітні програми розробляються закладами освіти, науковими установами, іншими суб'єктами освітньої діяльності та затверджуються Державною службою якості освіти України (частина третя статті 33, частина друга статті 67 Закону України «Про освіту»).

Відзначаємо, що для всіх осіб, які здобувають освіту за будь-якою формою, проводиться оцінювання навчальних досягнень (відповідно до наказів № 536, № 8, № 924, № 1222, № 371, № 329) та атестація (відповідно до наказів № 1369, № 8).

На підставі результатів оцінювання та/або атестації (у четвертому та дев'ятому класах) здійснюється переведення здобувачів освіти до наступного класу відповідно до наказу № 762.

Відповідно до частини другої статті 34 Закону України «Про загальну середню освіту» поточне та підсумкове оцінювання знань учнів та вибір їх форм, змісту та способу здійснює заклад загальної середньої освіти. Якщо індивідуальним навчальним планом визначені форми та засоби оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, педагогічні працівники мають дотримуватися їх.

Варто зауважити, що відповідно до частини п'ятої статті 8 Закону України «Про освіту» результати навчання, здобуті шляхом *неформальної та/або інформальної* освіти, визнаються в системі формальної освіти в порядку, визначеному законодавством. Наразі чинне законодавство дозволяє це робити у такі способи:

1) у порядку екстернату у зв'язку із самостійним опануванням змісту окремих навчальних предметів (відповідно до наказу № 8);

2) за рішенням педагогічної ради при оцінюванні учнів дозволяється враховувати результати їх навчання з відповідних предметів (музика, фізична культура та інші) у позашкільних закладах (відповідно до наказів № 405, № 406, № 407, № 408). При прийнятті відповідного рішення педагогічна рада може враховувати навчальні досягнення здобувачів освіти у позашкільних закладах освіти, участь у конкурсах, змаганнях, інших заходах. Питання щодо відвідування/невідвідування здобувачем освіти навчальних занять із відповідних предметів у закладі освіти вирішується при складанні індивідуального навчального плану.

Слід враховувати, що *переведення на іншу форму здобуття освіти* можливе не лише за заявою батьків або повнолітніх здобувачів освіти, а й за рішенням педагогічної ради у таких випадках:

1) учні 9 класу, яких було зараховано до закладу за результатами конкурсу, здобули початковий результат (1, 2 чи 3 бали) чи не здобули жодного результату річного оцінювання та (або) державної підсумкової атестації з одного з предметів, що ними вивчалися поглиблено відповідно до освітньої програми та навчального плану закладу освіти чи індивідуального навчального плану (пункт 2 розділу IV наказу № 367);

2) рішення щодо продовження навчання учня (вихованця) за дистанційною формою розглядається педагогічною радою щорічно під час переведення учня (вихованця) до наступного класу. Крім того, у випадку припинення (відсутності) причин (обставин) для організації дистанційного навчання учень (вихованець) згідно з рішенням педагогічної ради припиняє навчання за дистанційною формою (пункт 2.4 розділу II наказу № 466);

3) у здобувачів освіти за сімейною (домашньою) формою або екстернатом (крім тих, які навчаються за Державним стандартом початкової освіти 2018 року) встановлено початковий рівень навчальних досягнень (пункт 6 розділу II, пункт 6 розділу III наказу № 8).

Організація здобуття освіти за інституційною

(денною, вечірньою, заочною, дистанційною, мережевою) формою

Відзначаємо, що для організації здобуття освіти за будь-якою з інституційних форм використовується освітня програма закладу освіти (пункт 6 розділу I наказу №536).

Вечірня та заочна форми організуються для осіб віком від 14 років (незалежно від верхньої межі віку). Такі особливості зумовлюються необхідністю гарантувати право на освіту для малолітніх осіб, запобігання їх бездоглядності, експлуатації тощо.

При організації заочної та вечірньої форм здобуття освіти (або їх поєднання) групові та індивідуальні консультації, заліки проводяться відповідно до кількості годин, визначеної в навчальному плані. Кількість годин на заліки визначається з урахуванням норм годин згідно з наказом № 102 (пункт 69). Річне оцінювання проводиться на підставі залікових балів.

При організації заочної форми під час сесій можуть проводитися навчальні заняття і консультації, а також заліки із навчальних предметів/курсів, що вивчалися під час попередніх сесій. У міжсесійні періоди можуть проводитися заліки, групові та індивідуальні консультації. Заклад освіти може використовувати інші форми організації освітнього процесу відповідно до освітньої програми.

Для *денної та вечірньої* форм здобуття освіти може застосовуватися змінний режим навчання, зокрема перша і друга зміни (з дотриманням державних санітарних правил і норм).

Дистанційна форма освіти організовується з підстав і з особливостями, визначеними наказами № 466, № 536.

Мережева форма здобуття освіти дозволяє на договірних засадах задіяти (додатково, у разі потреби) педагогічних працівників, матеріально-технічну базу, інформаційні ресурси інших суб'єктів освітньої діяльності (у тому числі закладів освіти), юридичних осіб, залучених до діяльності освітнього округу, міжшкільних ресурсних центрів, наукових установ, закладів культури або спорту, закордонних установ тощо. У такий спосіб формується «мережа» суб'єктів, які забезпечують здобуття якісної освіти.

Зауважуємо, що залучення осіб до педагогічної діяльності при організації мережевої форми здійснюється відповідно до Законів України «Про освіту»

(пункт 21 частини першої статті 1) та «Про загальну середню освіту» (частина перша статті 24).

*Організація здобуття освіти
за індивідуальною формою (екстернатом, сімейною (домашньою)
формою, педагогічним патронажем)*

Наразі індивідуальне навчання може бути організоване за однією із трьох індивідуальних форм – екстернатною (екстернатом), сімейною (домашньою) формою, педагогічним патронажем. Відповідна форма має зазначатися в заяві про зарахування (переведення).

Особи, зараховані на індивідуальну форму здобуття освіти відповідно до наказу № 8 у редакції від 12 січня 2016 року, переводяться на педагогічний патронаж або іншу форму здобуття освіти відповідно до їх потреб та інтересів, а також підстав, визначених наказами № 8 (в редакції від 10 липня 2019 року), № 466. Переведення здійснюється за заявою одного батьків або повнолітнього здобувача освіти.

Зарахування (переведення) здобувача освіти на будь-яку з індивідуальних форм не потребує в кожному конкретному випадку погодження з боку відповідного органу управління у сфері освіти.

Зауважуємо, що відповідно до наказу № 8 (пункт 4 розділу I) здобувачі освіти, що проживають на неконтрольованій території або на території населених пунктів на лінії зіткнення, можуть подавати заяви про зарахування на *екстернат* протягом всього календарного року. У випадках, коли вони звертаються до закладів освіти для проходження річного оцінювання та/або атестації після завершення навчального року, виникають труднощі організації екстернату (у зв'язку з перебуванням педагогічних працівників у відпустках), внаслідок чого вони не можуть отримати документ про загальну середню освіту і продовжити навчання на іншому рівні освіти. Зважаючи на це, закладам освіти тих областей України, до яких зазвичай щороку звертаються здобувачі освіти з неконтрольованих територій або територій населених пунктів на лінії зіткнення, рекомендуємо організувати роботу в літній період у такий спосіб, щоб максимально сприяти здобувачам освіти в отриманні документів про освіту. Місцевим органам управління у сфері освіти рекомендуємо сприяти організації такої діяльності закладів освіти у спосіб, оптимальний для забезпечення прав педагогічних працівників, зокрема забезпечення оплати праці педагогічних працівників за проведення оцінювання.

Для здобувачів освіти, які проживають у селах і селищах і їх кількість у класі закладу освіти становить менше ніж 5 осіб, може організуватися *педагогічний патронаж* (пункт 1 розділу IV наказу № 8). Водночас відповідно до частини другої статті 14 Закону України «Про загальну середню освіту» такі здобувачі освіти можуть навчатися за іншими формами, зокрема дистанційною, сімейною (домашньою) або екстернатом.

Наказом № 8 забезпечено здобуття освіти за індивідуальною формою (екстернат, педагогічний патронаж) для засуджених і осіб, які тримаються під

вартою (у випадках, коли для них не може бути організована денна або інша інституційна форма). Особи, які перебувають під домашнім арештом, можуть бути переведені на дистанційну, сімейну (домашню) форму або екстернат, а також можуть продовжити здобувати освіту за денною, вечірньою або заочною формою з використанням дистанційних технологій.

Привертаємо увагу до того, що при організації *сімейної (домашньої)* форми здобуття освіти дитина має бути зарахована до закладу освіти (у загальному порядку, без подання додаткових документів).

Законодавство не передбачає додаткової оплати з боку батьків на користь державного чи комунального закладу освіти в разі організації здобуття освіти за сімейною (домашньою) формою (крім плати за надання освітніх та інших послуг відповідно до укладених договорів).

Здобувачі освіти за сімейною (домашньою) формою обов'язково проходять оцінювання навчальних досягнень та атестацію (з періодичністю, визначеною законодавством). Слід ураховувати, що лише наявність портфоліо, індивідуального освітнього профайлу, інших форм фіксації індивідуальних досягнень здобувачів освіти (без підсумкового (завершального) оцінювання та/або атестації) не є підставою для переведення до наступного класу та видання документа про освіту.

Варто зауважити, що чинним законодавством не передбачено перерахування коштів батькам, які самостійно організують навчання своїх дітей, чи будь-яким суб'єктам, до яких вони звернулися (самозайнятих осіб, громадських організацій, тьюторів тощо) для забезпечення організації навчання.

Оплата праці педагогічних працівників, які беруть участь в організації індивідуальної форми здобуття освіти, здійснюється відповідно до чинного законодавства, зокрема наказів № 102, № 127, № 8.

Наголошуємо, що індивідуальна форма здобуття освіти не усуває здобувача освіти від спілкування з іншими учасниками освітнього процесу. Місцем проведення навчальних занять і консультацій може бути заклад освіти або інше місце, де перебувають інші здобувачі освіти (під час екскурсії, практичної роботи тощо). Педагогічний патронаж передбачає можливість періодичного залучення здобувача освіти до учнівського колективу з метою соціалізації у межах загальношкільних освітніх заходів (якщо спілкування з іншими особами не обмежено медичними показаннями). Форми здобуття освіти можуть поєднуватися. Навчання здобувачів освіти, які перебувають у закладі охорони здоров'я, може здійснюватися у групі.

Здобувачі освіти за індивідуальною формою можуть брати участь в олімпіадах, турнірах, конкурсах та інших змаганнях на загальних підставах. На рівні з іншими здобувачами освіти їм також забезпечується право на відзначення успіхів у своїй діяльності, зокрема нагородження похвальними листами та грамотами, золотою медаллю «За високі досягнення у навчанні» та срібною медаллю «За досягнення у навчанні».

Зауважуємо, що здобуття будь-якої індивідуальної форми освіти може організовуватися на основі освітньої програми закладу освіти, водночас

здобувачі освіти (їх батьки) можуть обирати для засвоєння іншу освітню програму (із зазначенням в індивідуальному навчальному плані). Така освітня програма має відповідати вимогам, встановленим законодавством. Крім того, у закладі освіти мають бути ресурси, необхідні для реалізації індивідуального навчального плану (матеріально-технічне, кадрове, навчально-методичне, інформаційного забезпечення освітньої діяльності тощо) або навчання може організовуватися в поєднанні з мережевою формою здобуття освіти.

Індивідуальний навчальний план

Привертаємо увагу до того, що розроблення та затвердження індивідуального навчального плану для інституційної форми здобуття освіти є можливим, для індивідуальної форми – обов'язковим (пункт 8 розділу I наказу № 8).

Слід урахувувати, що індивідуальний навчальний план розробляється на основі навчального плану, що є складовою освітньої програми (типової або іншої освітньої програми, обраної для засвоєння здобувачем освіти) і має забезпечувати виконання стандарту освіти. Освітні програми та навчальні плани можуть зазнавати змін (щодо переліку навчальних предметів чи обсягу навчального навантаження) лише в межах, визначених законодавством.

Виконання інваріантної частини (опанування базових, вибірково-обов'язкових предметів) навчального плану освітньої програми при організації навчання за індивідуальною формою учнів будь-якого класу є обов'язковим.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти, зазначені в освітній програмі, обраній для засвоєння здобувачем освіти, не можуть бути зменшені в індивідуальному навчальному плані.

Індивідуальні навчальні плани доцільно складати (уточнювати) на кожен навчальний рік (зі складанням робочого навчального плану закладі освіти, в якому конкретизується варіативна складова, у тому числі з урахуванням індивідуальних освітніх потреб учнів). Індивідуальний навчальний план може переглядатися протягом терміну його дії.

Індивідуальний навчальний план розробляють педагогічні працівники закладу освіти, які забезпечують здобуття початкової освіти або вивчення окремих предметів базової, профільної середньої освіти.

Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про освіту» індивідуальна освітня траєкторія здобувача освіти формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду. У зв'язку із цим, рекомендуємо проводити їх оцінку перед складанням індивідуального навчального плану (із можливим залученням психологічної служби закладу освіти тощо). Крім того, індивідуальний навчальний план розробляється закладом освіти у взаємодії зі здобувачем освіти. Батьки можуть брати участь у розробленні індивідуального навчального плану, а також погоджувати його (пункт 8 розділу I наказу № 8).

Індивідуальний навчальний план затверджуються керівником закладу освіти і не потребує погодження із місцевими органами управління у сфері освіти.

Форма індивідуального навчального плану визначається закладом освіти.

• *В індивідуальному навчальному плані можуть зазначатися:*

1) інформація загального характеру: назва закладу освіти, прізвище та ім'я здобувача освіти, рік його народження, клас, в якому він навчається;

2) цілі організації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача освіти (наприклад, забезпечення поглибленого вивчення окремих предметів, самостійного опанування змісту окремих предметів, індивідуального темпу здобуття освіти, поєднання форм здобуття освіти тощо);

3) конкретна форма здобуття освіти (відповідно до статті 9 Закону України «Про освіту», наказів № 536 і № 8) і дата зарахування (переведення) на відповідну форму здобуття освіти;

4) термін дії індивідуального навчального плану;

5) особи, які беруть участь у розробленні індивідуального навчального плану;

6) освітня програма, яку засвоюватиме здобувач освіти, і навчальний план, за яким здійснюватиметься організація навчання (із зазначенням мови навчання);

7) відповідність здобувача освіти вимогам до осіб, які можуть розпочати навчання за обраною освітньою програмою (завершення здобуття початкової або базової середньої освіти);

8) перелік навчальних предметів/курсів (з можливим визначенням послідовності їх опанування);

9) загальний обсяг навчального навантаження та кількість годин на тиждень для вивчення предметів/курсів, а також години на факультативи, індивідуальні заняття, консультації тощо (відповідно до освітньої програми, з урахуванням норм годин, визначених розділом V наказу № 8);

10) графік організації освітнього процесу, в якому можуть визначатися:

розклад проведення навчальних занять, консультацій, виконання завдань здобувачем освіти, оцінювання навчальних досягнень та/або атестації, отримання здобувачем освіти від закладу освіти переліку питань, за якими здійснюватиметься оцінювання та/або атестація, користування навчальною, спортивною, оздоровчою та іншою інфраструктурою закладу освіти тощо. Такий розклад складається з урахуванням індивідуальних особливостей пізнавальної діяльності здобувача освіти і з дотриманням державних санітарних правил і норм;

місце проведення навчальних занять, консультацій, оцінювання тощо, а також можливість застосування технологій дистанційного навчання;

темп засвоєння здобувачем освіти компонентів освітньої програми. Може бути заплановано вивчення певного предмета концентровано (впродовж чверті, семестру, навчального року). Уповільнення темпу здобуття освіти має здійснюватися з урахуванням необхідності забезпечення переведення здобувача освіти до наступного класу. Водночас відповідно до пунктів 2, 4 наказу № 762 учні (вихованці) можуть бути залишені для повторного здобуття освіти у тому самому класі;

11) особливості форм організації освітнього процесу, методи і засоби навчання, які використовуватимуться для досягнення рівня очікуваних результатів навчання. Вони мають бути спрямовані на формування ключових компетентностей, забезпечувати діяльнису та практичну спрямованість навчання, реалізацію в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, посилювати пізнавальний інтерес здобувачів освіти до навчання. Водночас, звертаємо увагу, що форми організації освітнього процесу можуть уточнюватися та розширюватися залежно від змісту окремих предметів за умови виконання вимог стандарту освіти і навчальних програм з окремих предметів протягом навчального року. Крім того, варто пам'ятати, що вибір форм і методів навчання педагогічний працівник може здійснювати самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів;

12) навчальні предмети або інші компоненти освітньої програми, які засвоюватимуться здобувачем освіти в рамках неформальної та інформальної освіти (зважаючи на те, що здобувачі освіти та їх батьки мають право обирати не лише форму, а й вид освіти);

13) персональний склад педагогічних працівників, які забезпечуватимуть навчання за індивідуальним навчальним планом;

14) інші положення щодо організації певної форми здобуття освіти.

В індивідуальному навчальному плані рекомендуємо передбачити відмітку про погодження батьками та/або здобувачем освіти змісту індивідуального навчального плану, а також отримання ними копій індивідуального навчального плану (після затвердження).

Зауважуємо, що листи Міністерства освіти і науки України мають лише роз'яснювальний, інформаційний характер і не встановлюють правових норм.

Заступник Міністра

Вадим КАРАНДІЙ